

монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.

4. Герасимчук З. В. Стратегічне управління сталим розвитком міст : теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, О. В. Середа. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 276 с.

5. Thomas M. Cover Elements of Information Theory / Thomas M. Cover, Joy A. Thomas. – New York : Wiley, 1991.

6. Статистичний щорічник Луганської області за 2012 рік / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Луганській області. – Луганськ, 2013. – 500 с.

7. Статистичний щорічник «Довкілля Луганщини у 2012 році» / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Луганській області. – Луганськ, 2013. – 123 с.

УДК 332.143

**Антошків О. Д.,**

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,  
м. Чернівці

### **Інформаційно-комунікаційні технології як інноваційна складова регіонального розвитку**

*У статті розглядається місце інформаційно-комунікаційних технологій на сучасному етапі економічного розвитку. Досліджено концептуальну модель розвитку інформаційного суспільства. Вдосконалено напрямки і засоби впровадження даної моделі, шляхом визначення інноваційних методів реалізації інформаційно-комунікаційних технологій в регіональний розвиток. Також, схематично зображено середовище взаємодії інформаційно-комунікаційних технологій. Описано ряд проблем, які уповільнюють розвиток інформаційного суспільства та інформаційної взаємодії суб'єктів і визначено напрямки їх вирішення.*

**Ключові слова:** інновації, інформація, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційні системи, регіон.

*В статье рассматривается место информационно-коммуникационных технологий на современном этапе экономического развития. Исследованы концептуальную модель развития информационного общества. Усовершенствовано направления и средства внедрения данной модели, путем определения инновационных методов реализации информационно - коммуникационных технологий в региональном развитии. Также, схематически изображена среда взаимодействия информационно - коммуникационных технологий. Описан ряд проблем, которые замедляют развитие информационного общества и информационного взаимодействия субъектов и определены направления их решения.*

**Ключевые слова:** инновации, информация, информационно-коммуникационные технологии, информационные системы, регион.

*In the article the place of information and communication technologies at the modern stage of economic development. Investigational conceptual model of development of information society. Improved directions and means of implementation of this model by establishing innovative implementation information and communication technologies in regional development. The environment of interaction is schematically represented of information and communication technologies. A number of problems that are slowing down the development of the information society and media interaction of defined areas and their solutions.*

**Keywords:** innovation, information, information and communication technologies, information systems, region.

**Постановка проблеми.** За останні роки Україна зробила значний крок вперед у розвитку інформаційних систем для електронного ведення управлінської діяльності. На даному етапі розвитку інформаційних систем та технологій, запорукою успішної діяльності будь-якого підприємства та держави загалом є саме використання мережі Інтернет та систем електронного обміну

даними. Завдання якісного вдосконалення та інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, їх перехід від буденності до новаторства стає стратегічно важливим на всіх рівнях управління: регіональному, державному та світовому. Такі умови пояснюють актуальність наукових досліджень даної сфери.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Інформаційну складову розвитку економіки, проблеми інформаційного забезпечення і використання інформаційної продукції та послуг у своїх працях досліджували К. Є. Чилінгарян [2], Н. В. Валькова [3], E. Vornman [4], П. Г. Рагулин [6], А. А. Юрьєва [7], П. С. Клімушин [9], В. Л. Иноземцев [10] та інші. Проте, не до кінця вирішеним залишається питання стану розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їх інноваційної ролі на рівні регіонального розвитку.

**Постановка завдання.** Основною метою статті є визначення місця інформаційно-комунікаційних технологій у регіональному розвитку а також виокремлення інноваційної складової інформаційно-комунікаційних технологій в економічному розвитку регіону.

**Виклад основного матеріалу.** Для активізації процесів інформатизації в Україні розроблено й прийнято Закон «Про національну програму інформатизації» [1]. Процес інформатизації здійснюється згідно з Національною програмою інформатизації, яка визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення.

У результаті активного застосування інформаційних технологій та телекомунікаційних засобів було запроваджено поняття «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ).

У даний час інформаційно-комунікаційні технології інтегровані практично в усі сектори глобального суспільства та економіки. Цифрова революція і поширення ІКТ різко змінили життя людей і стимулювали економічне зростання. Вони займають ключове місце в розвитку інновацій у багатьох сферах життя суспільства: державному та муніципальному управлінні, бізнесі, освіті, охороні здоров'я, культурі, безпеці і громадського життя.

ІКТ є основним засобом прискорення процесів становлення інноваційної економіки. Еволюція інформаційного суспільства вимагає знаходження раціональних стратегій його розвитку та управління цим процесом. Стабільність розвитку суспільства повинно полягати не тільки в інтенсивному використанні та розповсюдженні ІКТ в усіх сферах діяльності суспільства, а й у сприянні досягнення збалансованості його життєдіяльності в нових умовах.

Згідно з Міжнародним союзом електрозв'язку (МСЕ) виділяють триступеневу модель, за якою країни або регіони рухаються у розвитку інформаційного суспільства [4]. Першим етапом є мережева готовність, що характеризує рівень розвитку ІКТ. Основним акцентом на цьому етапі є можливість доступу до інформаційних технологій. Другий етап характеризує ступінь впровадження ІКТ. Третій етап характеризується ефективністю використання ІКТ в конкретному регіоні. Таким чином, МСЕ визначає, що вихід на заключний етап розвитку інформаційного суспільства, означає становлення країни або регіону конкурентоспроможним гравцем в інформаційній економіці, що, звісно, залежить від успішності перших двох етапів [5].

П. Г. Рагулин [6, с. 31] поняття «інформаційно-комунікаційні технології» трактує як цілісну технічну систему, яка представляє собою сукупність інформаційних технологій, телекомунікацій та інтернет компаній, і дозволяє здійснювати системно-організовану послідовність операцій по створенню,

обробці, зберіганню, розповсюдженню, відображенню і використанню інформаційного продукту.

Таким чином, сферу ІКТ можна визначити як сукупність масових різномірних явищ і процесів, спрямованих на формування і розвиток інформаційного суспільства та інформаційної економіки в регіональному, національному, міжнародному і глобальному масштабі. У контексті даного вище визначення сфери інфокомунікаційних технологій об'єктом дослідження є соціально-економічні результати її розвитку, виражені у формі явищ і процесів суспільства та економіки інформаційного типу. Тобто ІКТ являють собою так зване «зближення» різномірних предметних областей.

Рівень розвитку ІКТ в регіоні в значній мірі визначає можливості забезпечення конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (з урахуванням всіх її елементів – ринкової інфраструктури, різних соціально-економічних інститутів, економічних суб'єктів і ін.).

А. А. Юрьєва [7] виділяє три рівні використання інформаційно-комунікаційної взаємодії: на загальнодержавному рівні, на рівні суб'єкта держави та на місцевому рівні.

Державний рівень характеризується вирішенням концептуальних питань інформаційно-комунікаційного просторового управління – законодавчого забезпечення розвитку ІКТ в державі і на рівні суб'єктів (в даний час в більшості суб'єктів прийняті закони про інформатизацію, формуванні інформаційних ресурсів, інформаційно-технологічному забезпеченні органів влади), питання інформаційно-консультаційної, методичної, організаційної та фінансової підтримки регіонів.

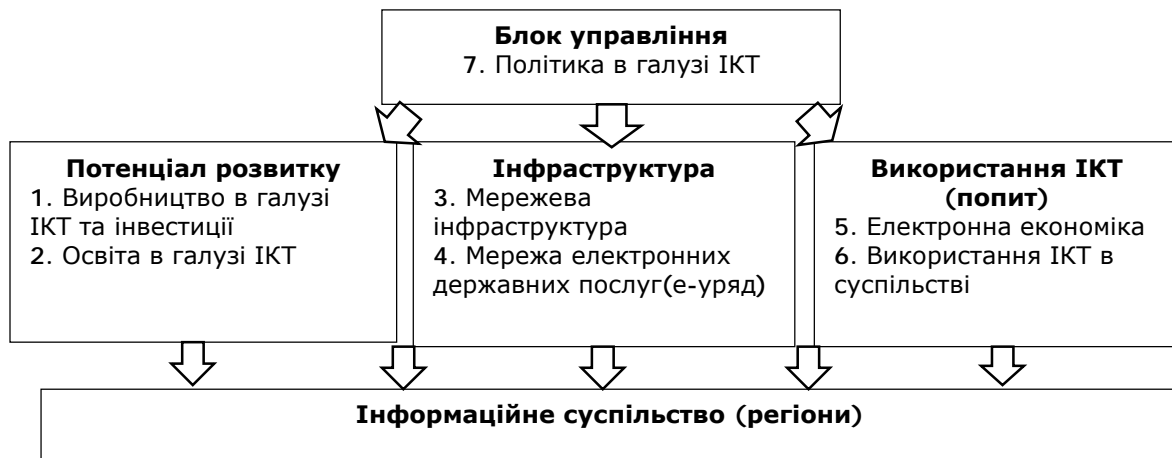
На рівні Суб'єкта визначаються завдання управління розвитком ІКТ як регіонального комплексу інформаційних систем і ресурсів (з урахуванням можливостей і умов розвитку кожного конкретного регіону) з метою інтеграції інформаційно-технологічної інфраструктури регіону з державною інформаційно-технологічною інфраструктурою і формуванням спільного інформаційно-комунікаційного простору. Ключовими напрямками регіональної інформатизації є:

- підвищення ефективності функціонування державного управління та місцевого самоврядування, створення архітектури «електронного уряду» в регіоні;
- розширення впровадження ІКТ у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, культури, житлово-комунального господарства;
- створення системи інформаційного забезпечення підприємств усіх форм власності, розвиток системи електронної торгівлі.

Якщо ж розглядати державну політику в сфері інформатизації економіки, то з метою підвищення рівня координації, систематизації та ефективності процесів в цій сфері було розроблено та прийнято проект Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні до 2020 року. Відповідно до стратегії визначено ряд конкретних кількісних показників (індикаторів) та етапів просування України до інформаційного суспільства та суспільства знань з урахуванням національного та міжнародного досвіду. В даному проекті конкретизовано та деталізовано пріоритетні напрямки, завдання, стратегічні цілі, очікувані результати даного процесу. Серед них як одна з основ створення інформаційного суспільства формулюється завдання об'єднання зусиль влади, бізнесу та громадянського суспільства, налагодження їх реального партнерства, орієнтація діяльності влади на інтереси споживачів адміністративних інформаційних послуг та ін. [5].

Відповідно до Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства інформаційно-комунікаційні технології визначають як каталізатор

соціально-економічного розвитку [5]. На основі такого підходу схематично визначено концепцію реалізації Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства (рис. 1).



**Рис. 1.** Концептуальна схема Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства [8]

На основі представленої концептуальної моделі розвитку інформаційного суспільства можемо дещо вдосконалити компоненти реалізації напрямків та складових визначеної схеми та адаптувати її до регіонального рівня (табл. 1).

Використання індексів ступеню розвитку (оцінки) системних складових дозволяє визначити рівень розвитку інформаційного суспільства у окремих регіонах та країні в цілому.

Слід зазначити, що з розвитком інформаційного суспільства та впровадженням ІКТ в усі сфери життя сучасної людини виникає нова форма взаємодії в умовах інформаційного суспільства – електронна взаємодія. Відповідно до джерела [9, с. 30] сучасне суспільство формує налагоджена взаємодія трьох секторів: держави, що включає органи державної влади та органи місцевого самоврядування, бюджетні установи та організації; бізнесу, до якого належить система підприємств, господарських товариств та індивідуальних підприємців, що сповідують комерційні цілі; громадського суспільства, що включає громадські організації та рухи, створені за власною ініціативою засновників, не залежно від волі органів влади чи посадових осіб, без мети одержання прибутку.

Такий інноваційний підхід дає можливість стверджувати, що дана взаємодія, у сучасних умовах розвитку науки, відбувається виключно у середовищі використання інформаційно-комунікаційних технологій, які є інструментальним забезпеченням протікання інформаційних потоків (рис. 2).

Інформаційне суспільство, як можлива фаза розвитку цивілізації, в якому головними продуктами виробництва виступають інформація і знання, володіє наступними відмінними рисами:

§ підвищення ролі інформації, знань та інформаційних технологій в житті суспільства;

§ наростаюча інформатизація суспільства з використанням телефонії, радіо, телебачення, інформаційних мереж (у тому числі мережі Інтернет), а також традиційних засобів масової інформації;

§ створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективне інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їх потреб в інформаційних продуктах і послугах [10].

Таблиця 1

**Напрямки та засоби реалізації концептуальної моделі використання ІКТ в регіоні**

Складові	Напрямки	Інструменти	
Потенціал розвитку ІКТ на регіональному ринку	1. Виробництво в галузі ІКТ та інвестиції в галузь на рівні регіону	1. Інвестиції в галузь ІКТ	
		2. Експорт-імпорт комп'ютерних послуг	
		3. Інформатизація та побудова між організаційної комунікаційної системи зв'язку	
		4. Збільшення частки сектору ІКТ в економіці регіону	
		5. Інновації в сфері ІКТ	
		6. Використання ІКТ управлінськими структурами	
		7. Сервіс і підтримка	
		8. Обладнання та програмне забезпечення	
	2. Освіта у галузі ІКТ	1. Доступність ІКТ для навчальних закладів усіх рівнів	
		2. Розвиток регіональної (національної) наукової комп'ютерної мережі в сфері освіти	
3. Засвоєння ІКТ співробітниками органів місцевої влади			
Інфраструктура	3. Інфраструктура мережі	1. Доступ до засобів зв'язку	
		2. Доступ до ПК	
		3. Доступ до Інтернет	
		4. Якість, швидкість передачі даних	
		1. Держава - держава (G2C)	
		2. Держава - бізнес (G2B)	
	4. Електронні державні послуги (е-уряд)	3. Держава - громадяни (G2C)	
		4. Внутрішня ефективність (е-уряд)	
		5. Електронна економіка	1. Підвищення економічної ефективності використання ІКТ
			2. Бізнес - бізнес (B2B)
3. Бізнес - населення (B2C)			
Використання	6. Використання ІКТ в суспільстві	1. Організації в інформаційному суспільстві	
		2. ІКТ у повсякденному житті	
		3. ІКТ на робочих місцях	
		4. Сервіс і підтримка	
		5. Обладнання та програмне забезпечення (ОП)	
Управління	7. Політика в галузі ІКТ	1. Пріоритетність розвитку ІКТ в регіоні	
		2. Регулювання телекомунікацій та інформаційних технологій	
		3. Законодавство для розвитку ІКТ	

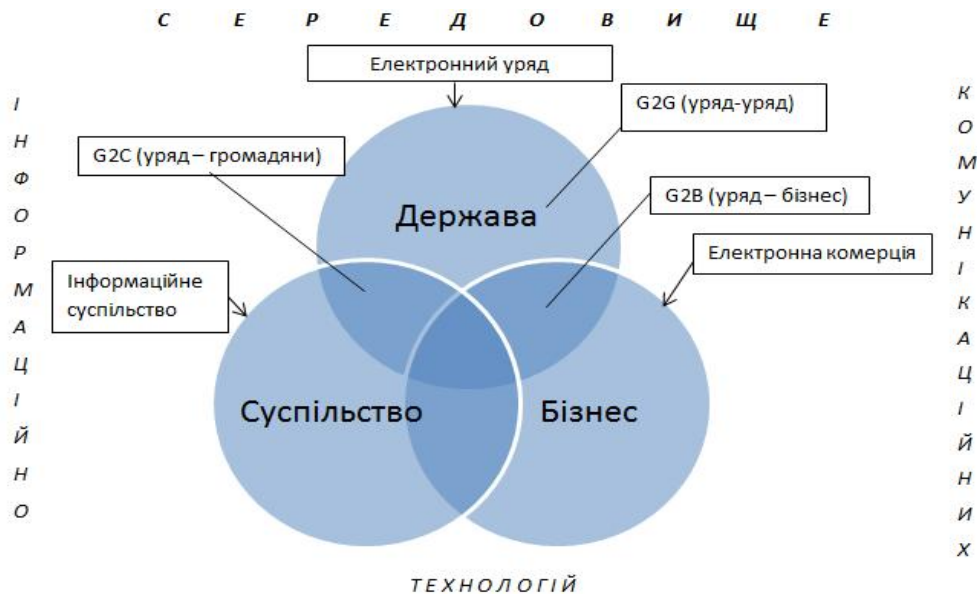
Джерело: удосконалено автором на основі [8].

Проте, існує ряд проблем, які уповільнюють розвиток інформаційного суспільства та інформаційної взаємодії між визначеними вище суб'єктами. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, в результаті аналізу розвитку широкосмугового доступу визначено перелік основних із них:

- низький рівень правозастосування в сфері ІКТ; неузгодженість нормативно-правових актів стратегічного характеру; недостатнє розвинута система національних стандартів з ІКТ, гармонізованих із міжнародними стандартами;
- недостатнє розвинута інформаційно-комунікаційна інфраструктура в регіонах України;
- недостатнє проникнення фіксованого та мобільного інтернет-доступу, наявність «цифрового розриву»;
- недостатнє стимулювання попиту населення до використання ІКТ;

недостатній рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, довіри та безпеки використання ІКТ;

- високий рівень залежності українського ринку ІКТ від зарубіжної продукції; низькі показники конкурентоспроможності вітчизняних ІКТ;
- недосконала національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства;
- зростання кіберзлочинності.



**Рис. 2.** Середовище взаємодії інформаційно-комунікаційних технологій  
Джерело: доповнено автором на основі [9, с. 30].

### Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Отже, основними напрямками інформаційного забезпечення соціально-економічних процесів в межах усіх видів економічної діяльності регіону, є вирішення економічних, технологічних, соціальних та екологічних завдань, яке тісно пов'язане з інноваційною інформаційно-комунікаційною діяльністю кожного окремого суб'єкта господарювання.

ІКТ змінюють парадигму управління у всіх сферах діяльності, і ця ситуація вимагає розробки нових методів та стратегій в умовах інформаційного суспільства та переходу до якісно нових рівнів спілкування та взаємодії між різними секторами управління регіону. Нестача всеосяжних, своєчасних і придатних для порівняння даних залишається основним неподоланим бар'єром інформатизації суспільства та економіки. Для того, щоб проаналізувати реальне використання і потенціал ІКТ, необхідно зобов'язати окремі регіони проводити репрезентативні дослідження з використанням ІКТ організаціями і населенням. Саме тому даний напрямок потребує подальшого більш глибокого дослідження та формування нових методів впровадження ІКТ у регіональну систему менеджменту.

### Список використаних джерел

1. Про Національну програму інформатизації: закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Офіційний Вісник України. – 1998. – №10. – 26 березня. – С. 5–14.
2. Чилінгарян К. Є. Основні напрями інформатизації в Україні. / К. Є. Чилінгарян [Електронне видання]. – Режим доступу: [http://mdgu-kid.at.ua/publ/osnovni\\_naprjami\\_informatizaciji\\_v\\_ukrajini/1-1-0-61](http://mdgu-kid.at.ua/publ/osnovni_naprjami_informatizaciji_v_ukrajini/1-1-0-61).
3. Валькова Н. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій та впровадження електронної логістики на промислових підприємствах / Н. В. Валькова // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 4(9).
4. Bornman E. The Mobile Phone in Africa: Has It Become a Highway to the Information Society or Not?. – Contemporary Educational technology. – 2012. – № 3(4). – P. 278-292. – Mode of

access : [www.cedtech.net/articles/34/343.pdf](http://www.cedtech.net/articles/34/343.pdf).

5. Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік. [Електронне видання]. – Режим доступу : <http://dknii.gov.ua/?q=node/1469>
6. Рагулин П. Г. Информационные технологии : электронный учебник. / П. Г. Рагулин – Владивосток : ТИДОТ Дальневост. ун-та, 2004. – 208 с.
7. Юрьева А. А. ИКТ в социально-экономическом развитии региона: постановка вопроса / А. А. Юрьева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://research-journal.org/featured/ikt-v-socialno-ekonomicheskom-razvit>.
8. Національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронне видання]. – Режим доступу : <http://nc.gov.ua/menu/publications/materials>.
9. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : монографія / П. С. Клімушин, А. О. Серенок. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с. (стор. 30).
10. Иноземцев В. Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире / В. Л. Иноземцев. – М. : «Academia» – «Наука», 1998. – 614 с.

УДК 332.14:631:331.4

**Вяткіна Т. Г., к.е.н.,**  
Черкаський державний технологічний університет,  
м. Черкаси

### **Використання потенціалу трудових ресурсів в розвитку сільського господарства регіонів України**

*У статті виконана структурна оцінка використання трудового потенціалу сільськогосподарських комплексів у порівнянні з основними галузями промисловості. Наведено тенденції зміни чисельності сільського населення, визначено причини зменшення його частки в загальній структурі населення, проаналізовано темпи зростання рівня заробітної плати за видами економічної діяльності, побудовано та проаналізовано кореляційні залежності рівня оплати праці у сільському господарстві від середнього значення оплати праці по Україні, темпів зростання рівня заробітної плати за видами економічної діяльності по відношенню до середнього значення оплати праці в Україні.*

**Ключові слова:** трудові ресурси, ефективність використання трудових ресурсів в сільському господарстві регіонів України, оплата праці, зайнятість населення, структура зайнятого населення.

*В статье выполнена структурная оценка использования трудового потенциала сельскохозяйственных комплексов по сравнению с основными отраслями промышленности. Приведены тенденции изменения численности сельского населения, определены причины уменьшения его доли в общей структуре населения, проанализированы темпы роста уровня заработной платы по видам экономической деятельности, построены и проанализированы корреляционные зависимости уровня оплаты труда в сельском хозяйстве от среднего значения оплаты труда по Украине, темпов роста уровня заработной платы по видам экономической деятельности по отношению к среднему значению оплаты труда в Украине.*

**Ключевые слова:** трудовые ресурсы, эффективность использования трудовых ресурсов в сельском хозяйстве регионов Украины, оплата труда, занятости населения, структура занятого населения.

*The structural use evaluation of labour potential of agricultural complexes in comparison with the main industries has been carried out in this article. The changes trends in the rural population size have been given; the reasons of the decrease of its share in the population total structure have been defined; the growth rate of salaries and wages by types of economic activity has been analyzed; the correlation dependence of the salary level in agriculture from the average salary in Ukraine and the growth rate of salary level by types of economic activity in relation to the average wage in Ukraine has been built and analyzed.*

**Keywords:** human resources, efficient use of labor resources in agriculture regions of Ukraine, labour payment, employment, structure of the employed population.